

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtletnik in veča s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopoši do odpovedi. — Udje „Katol. tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, vsprejema naročnine, inserate in reklamacije. — Za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede zjutraj. — Ne zaprite reklamacije so poštno proste.

Vojaki.

V preteklih letih že je dovolila državna zbornica nabavo novih topov za deželno brambo. Sedaj ima topove, a vojakov ne. Zaradi tega hoče letos deželnoobrambni minister, da mu zbornica dovoli tudi vojake. Potrebuje jih vsega skupaj blizu 5000. Deželnoobrambni minister je mnenja, da bo to v letošnjem jubilejnem letu dar, katerega se bo sivolasi starček na cesarskem prestolu najbolj razveselil. Saj je znano njegovo srčno koprnenje po veliki in slavni avstrijski armadi.

Toda poslanci v državni zbornici so zelo počasni, kadar je treba naložiti ljudstvu nova bremena. Ne odločijo se za nove obremenitve, če res niso nujno potrebne in če vlada ne dovoli na drugi strani ljudstvu novih olajšav. V našem slučaju govori za potrebo dve okolščini: če je že država naročila topove, je samoumevno, da mora dobiti zanje tudi od nekod ljudi; samo za gledanje dragih topov ne moremo naročevati; drugi vzrok pa je, kar nam dela to obremenitev nekoliko lažjo, da je vse to dovoljeno za našo avstrijsko deželno brambo, ne pa za skupno armado. Ne plačujemo torej za Ogrce, ampak za se, za obrambo naše Avstrije.

Zadnji petek dne 8. maja, se je oglašil ministrski predsednik baron Bek v poslanski zbornici za besedo ter seveda povdarjal potrebo, da se pomnoži število deželnih brambovcev, zraven pa poslancem tudi naznanil, kake olajšave hoče vlada dovoliti ljudstvu kot nekako odplačilo za novo breme. Te olajšave so:

1. Dovolil bo vsako leto 500 možem odpusta od vojašine pred postavno določenim časom. Po ključu za odpuste, ki je sedaj v navadi, pa pomeni to, da bo 1500—2000 mož lahko vsako leto dobilo odpust, če to zahtevajo roditeljske razmere. Mnoge starišev prositi za odpuste svojim sinovom, a jih ne dobi, ker nima postavnih vzrokov. Sedaj bodo v tem oziru tudi večje olajšave.

2. Vsem vojakom razven kavalerije se dovoli za čas žetve in košnje tritedenski dopust, da bodo lahko sli starišem in sivojem pomagat na delo.

3. Nabavo različnih potrebščin za našo deželno brambo je imela dosedaj v rokah skupna armada, za to se je tudi pri Ogrih kupovalo 33 odstotkov vseh potrebščin za deželno brambo. Odslej to odpade in potrebšchine avstrijske deželne brambe se bodo nakupovale samo na Avstrijskem. S tem pride 5 milijonov kron med naše kmete in obrtnike,

ki bodo odslej oskrbovali deželno brambo sami. Na cene kmečkih pridelkov bo ta tako pravična uredba zelo ugodno uplivala.

4. Vlada samo v tem slučaju, če zbornica sprejme 5000 novih vojakov, vzdrži svoj predlog za odškodnino za rodbine nadomestnih rezervistov in za podpore poškodovanim vojakom. S tem zakonom pride tudi nad 4 milijone kron denarja med najpotrebnejše ljudi. Le na naših županih bo, da ne bodo tukaj ozkosrčni, ampak potrebo podpore lahkega srca priznavali vsem ubožnejšim vrstam slovenskih rezervistov.

5. Vlada opusti potem, če se sprejme označeno zvišanje rekrutov, zadnji dve orožni vaji v deželni brambi. Vse še ostale orožne vaje pa ne bodo več tako dolgo trpele, ampak se v vsem skrajšale za cele 4 tedne. To dobroto, da so oproščeni zadnjih dveh orožnih vaj, bo uživalo vsako leto 44.000 mož.

Zadnji dve orožni vaji sta bili za naše ljudi največja muka. Može so bili že večinoma oženjeni, zraven zdelani in zmučeni, katerim je bila dolga orožna vaja nestrpna muka. Vojaki-rezervisti si bodo oddahnili, ko bodo začuli o tej veliki in res koristni olajšavi.

Te olajšave ponuja vlada, če poslanci glasujejo za zvišanje rekrutov. Za nas Slovence bi pomenilo zvišanje rekrutov kakih 200—300 novih vojakov, od teh bi prišlo na stajerske mende 100—120 več vojakov. Nasprotni temu pa stoje stotine, ki bodo uživali oprostitev od zadnjih dveh orožnih vaj in vsem bodo koristile tudi druge olajšave.

Ne vemo, kako bodo naši poslanci glasovali, nimamo še, ko to pišemo, nobenega poročila iz Dunaja. Mogoče, da bo nas naš dunajski poročevalec iz državnega zbora še o tem pred sklepom lista obvestil. Na vsak način pa smo prepričani, da so ponujene olajšave tako velike in potreba jasna, da bo naše ljudstvo le odobravalo, ako glasujejo v tem slučaju za vladno predlogo.

Politični ogled.

— Kranjska volilna preosnova. Ustavni odsek kranjskega deželnega zbora je zboroval v soboto 9. maja in je prišel po večurnem posvetovanju do sklepa, s katerim je zagotovljena volilna preosnova. Najvažnejše spremembe so te-le: Mesto Ljubljana dobi dva nova mandata, tako da bo za-

stopana Ljubljana v novem deželnem zboru po pet poslancih. Od enajst mandatov splošne skupine dobi enega mestna občina ljubljanska, drugih deset pa je porazdeliti na deželo. Kočevje bode volilo samo svojega poslanca, trg Ribnica se pa priklopi volilnemu okraju ostalih dolenskih mest in trgov. — Novi deželni zbor bo štel z virilistom knezoškofo petdeset članov.

— Združenje ogrskih katolikov. Podpredsednik ogrske poslanske zbornice Rakovszky je imel povodom sestavitve ogrske katoliške zveze govor, v katerem je izjavil, da je skrajni čas, da se ogrski katoliki združijo ter da si tako pridobijo v deželi gospodstvo, ki jim pristaja.

— Bosna. Kakor se poroča iz Sarajeva, se resno misli na to, da se zgode v najkrajšem času spremembe v bosanski upravi. Da odstopi bosanski šef fem. Winzor, je gotovo, ker se s skupnim finančnim ministrom baronom Burianom ne moreta razumeti. Za naslednika mu imenujejo tudi bivšega deželnoobrambovskega ministra fem. pl. Lačerja. Kako resen je položaj v Bosni, se razvidi že iz tega, da so vzbruhnili v Rogatici nemiri, ki naj bi bili v zvezi z velesrbskim gibanjem v Bosni. Resnica pa je, da se je poslala v Rogatico infanterija in konjenišvo v polni vojni upravi.

Mala politična naznanila.

Dne 8. maja: V današnji seji zbornice poslancev so interpelirali poslanci Biankini in tovariši ministrskega predsednika barona Becka zaradi nezakonitosti na Hrvaškem in upliva istih na Avstrijo. — Včeraj zvečer so odpotovali z Dunaja cesar Viljem, njegova soproga in princ Avgust Viljem. — Poroča se, da bodo prišli balkanski knezi in vladarji eden za drugim cesarju Francu Jožetu čestitati na jubileju. — Nemški državni zbor je odobril dogovor o prepovedi nočnega dela delavkam.

Dne 9. maja: Dne 30. t. m. se poklonijo cesarju vsi generali in odposlanstva vseh polkov, kojih imejitelj je cesar. — Nemški cesar je podelil dunajskemu županu Luegerju veliki križ pruskega kronskega reda. — Portugalski ministrski svet je odobril odlok, da se pomiloste vsi politični zločinci, razven kraljevih morilcev. — Na Haytiju je revolucija. V Kap Haytiju so usmrtili 65 državnih poslancev. Osnovala se je vojaška protirevolucija.

Dne 10. majnika: Na Dunaj je dospel danes danski kralj Friderik, da čestita cesarju k jubileju. — Na volilnem shodu v Varni na Bolgar-

Podlistek.

Zgodovina Jarenine v Slov. gor. in zajedno kmetskega stanū na Spodnjem Štajerskem.

Gabriel Majcen.

(Daje.)

Kulturne razmere so med Slovenci v obče bile ugodne. Živel so naši prastarši v zadrugah, v katerih je veljalo: vsak za vse, vsi za vsakega. Pomankanja ni bilo, pa tudi ne stiskanja, ker so vsi bili med seboj enaki; suženjstva niso poznali; bavili so se s poljedelstvom, živinorejo, vinarstvom in čebelarstvom.

Po veri so še bili pogani. Začne pa se drugokrat v naših krajih sejati seme krščanske vere (sv. Amand, 630); sicer pa so prihajali misijonarji iz Ogleja in pozneje tudi iz Solnograda; toda uspeha so imeli malo.

Jarenina se je bržkone še le v tej dobi začela obdelovati in naseljevati. To mi pravi: 1. dejstvo, da iz prejšnjih dob ni sledov, 2. pristno slovensko ime Jarenina, 3. dejstvo, da v naslednji dobi v zgodovini že tu nahajamo ime Jarenina, in 4. dejstvo, do nosi v onem času ta kraj to ime, dasi se je tu nahajala cerkev sv. Marije.

Ime Jarenina je brezdvomno slovensko in nastalo iz debila „jar.“ V slovensčini je to debilo dve-

terega pomena; primer za prvi pomen: jaro žito, za drugega: jara kača, za tretjega: jaren glas, za četrtega: jarek. Po mojem mnenju je deblo v besedi Jarenina istega pomena, ki ga ima v besedi „jarek.“ Kateraga pa? Jarek je, to mi pravi oblika besede, ono, kar je nastalo po jaranju, torej po kopanju; in moral je staroslovenski jezik imeti glagol z deblo „jar“, bržčas „jarati“ — kopati. Vem, da ga v staroslovenskem slovarju ne najdem, ali to mi ne dokaže, da ga ni bilo; saj tudi besede „jarek“ nima staroslovenski slovar, dasi je jezik to besedo imel gotovo, ker jo imajo vsa slovanska narečja. „Jarenina“ je torej (na novo) prekopana zemlja, novina; primerjaj „krčevina!“ Naši prastarši so ta prvotni svet začeli obdelovati in ga zato zvali Jarenino. Imam še dokazati, da je beseda Jarenina nastala v tej dobi. Prej ni mogla, ker ni bilo tukaj Slovencev; v naslednji dobi se pa že čita. Dalje. Čita pa se ob enem s poročilom, da je tu stala cerkev sv. Marije. Bržkone se je ta cerkev postavila še le tedaj, ko je že bilo več stanovnikov; tukaj; tudi bi kraj potem, ko je cerkev že stala, več ne dobil posebnega imena, ampak bi se zval Sv. Marija v S. g., ker druge cerkve s tem imenom tedaj v teh krajih ni bilo. Ime Jarenina je torej bilo, preden se je postavila cerkev; ker pa je prva cerkev nastala bržčas (mislimo tudi na legendo o sv. Cirilu in Metodu!) v začetku naslednje dobe, je prav verjetno, da je ime Jarenina nastalo v tej dobi. Potemtakem je Jarenina prestara, pristno slovenska naselbina; predstavljati si imamo poleg gozdov in travniš obdelano zemljo, na njej raztresene priproste lesene hiše z gospodarskimi poslopi. Prebivalstvo pa je ne le v Jarenini, ampak v Slov. gor. sploh bilo boljše redko; mnogo zemlje ni bilo obdelane.

VI. Slovenci pod Nemci do Habsburžanov

(ok. 745—1282).

Kakih 175 let po našem prihodu v te kraje pa je samostalnost bil konec; ne moremo te dobe imenovati zlate, ker jo večidel izpolnjuje trpljenje, ali svobodni smo bili. Kaj to pomeni, bomo izvedeli kmalu. Izgubili pa smo svobodo takole. Napadli so nas zopet Obri; naš slovenski knez Borut se je do Bavarecev obrnil za pomoč; dali so nam jo, ali, ko so bili Obri užugani, vklelili nas v svoj jarem. Natančneje ne vemo nič, še leta ne, le, da se je to zgodilo med 743 in 748. Ker pa so Bavarci prav v istem času prišli pod vladno drugega nemškega plemena, Frankov, in se je Gorotan priklopil Bavarski, smo hkrati imeli dva nemška gospodarja, kot neposrednega Bavarec in kot višjega Franka. Postali smo poleg svobodnih Nemcev dvojni podložniki, in vsi upori so bili brezuspešni. Pokristjanjevanje se je nadaljevalo, posebno po sv. Modestu (750), a ljudstvo je branilo staro pagansko vero.

768 leta pa začne v frankovskem kraljestvu vladati Karol, ki ga zgodovina imenuje Velikega. Postal je tudi cesar. Njegova roka je bila železna. Karol je Obre uničil; zraven tega pa njegova vlada pomeni za nas: popolno pokristjanjevanje, suženjstvo in ponemčevanje.

Skofu solnograškemu in oglejskemu je dal pravico, od pokristjanjenih Slovencev terjati desetino. To je povzročilo, da je zlasti solnograški skof dal pokristjanjevati z večjo vneto; verske upore pa, ki so bili nastali, je Karol dal zadušiti z mečem. Tako je do okoli 800 v naših krajih bilo vse pokristjanjeno in začela se je cerkvena organizacija; L. 811 še je Karol določil Dravo za mejo med obema